

Daniel Defoe leírása a pestisről

FEUILLETON - LXIV. évfolyam, 17. szám, 2020. április 24.

Arisztotelész *Rétorikájának* felismerése: „Csak akkor érzünk szánalmat, ha elhisszük, hogy vannak tisztességes emberek; aki úgy véli, hogy nincsenek, azt is tartja, hogy mindenki megérdemli rossz sorsát.” (Adamik Tamás fordítása, II.8.)

Ez egyben Defoe művének esztétikai szervezőelve is, hiszen azok iránt érez szánalmat az elbeszélő, akik az adott szélsőséges helyzetben is próbálnak emberként viselkedni (a hajóra menekült apa esete!), akár elfogadják a rájuk váró fenyegető véget, akár segítőkészséggel mások baját orvosolják. Arisztotelésznek igaza van, szánalom azok iránt ébred bennünk, akik, mintha mi magunk lennénk, hozzánk közel állnak, éppen a fenti magyarázat miatt, ám az irtóztató és borzalmas megfoszt annak lehetőségétől, hogy szánalom ébredjen bennünk, mivel a baj túl közeli. Defoe mintha e kettő között próbálna utat lelteni. Az *epidémia* az emberek közti morális-érzületen nyugvó érintkezés próbája, kevesen szembesítették az olvasót ezzel könyörtelenebbül, mint Defoe a maga fiktív/faktikus szövegével.